

ho prostredia. Ide o proces časovo i finančne veľmi náročný, vyžadujúci nevyhnutne zmenu vzťahu človeka k prírode i k sebe samému. Práve myšlienkam implementácie princípov trvalo udržateľného rozvoja

bude venovaný tretí odborný seminár z cyklu *Diskusie o koncepciách trvalo udržateľného rozvoja*, ktorý sa uskutoční na budúci rok.

Zita Izakovičová

Zelená reforma rozpočtu

Od začiatku sedemdesiatych rokov sa okrem lístia na stromoch a trávy už stalo *zeleným* všeličo možné. *Ozeleneli* (nie od hnevu) ľudia, politické strany, organizácie, politika. V súvislosti s koncepciou trvalo udržateľného rozvoja sa čoraz výraznejšie *zelená* aj ekonomika. Tento proces postupne zasahuje aj takú baštu ekonomiky, akou je štátny rozpočet.

Práve v prvých dňoch prebúdajúcej sa jari, keď všetko nabera zelenú farbu, konal sa v nádhernom prostredí na brehu jazera Bled v Slovinsku, 9.–11. apríla 1997 medzinárodný seminár **Green Budget Reform – Prospects in Central and Eastern Europe (Zelená reforma rozpočtu – perspektívy v strednej a východnej Európe)**. Organizovala ho Slovinská nadácia pre trvalo udržateľný rozvoj Umanotera a Wuppertálsky inštitút. Sponzorom podujatia bola najmä Európska komisia – DG XI a ministerstvá životného prostredia Slovinska a Rakúska.

Seminár bol určený hlavne odborníkom spolupracujúcim na vypracúvaní vládnej politiky z ministerstiev financií, životného prostredia, práce a hospodárskeho rozvoja z krajín strednej a východnej Európy, ako aj výskumným pracovníkom, zástupcom podnikateľskej sféry a špecializovaných NVO. Okrem Ukrajiny, Moldavska, Bosny a Albánska bol prítomný aspoň jeden zástupca z každej krajiny strednej a východnej Európy. Medzi asi 80 účastníkmi boli najpočet-

nejšie zastúpení samozrejme domáci, ale Slovensko bolo so siedmimi účastníkmi spolu s Chorvátskom na čele rebríčka zahraničných. Medzi našimi boli len zástupcovia Ministerstva životného prostredia SR, vedeckej a výskumnej sféry (PRIF UK, Prognostického a Geografického ústavu SAV) a mimovládnych organizácií (STUŽ). Chýbali ekonómovia z ministerstiev hospodárstva a financií. Podobná situácia bola aj v delegáciách ostatných východoeurópskych krajín. Medzi prednášajúcimi, ktorí boli väčšinou zo západných krajín, prevládali odborníci z EÚ, OECD, ministerstiev financií a daní a z ekonomických výskumných ústavov, čo bolo zárukou vysokej kvality prednesených príspevkov.

Referáty boli objednané vopred, program bol presne stanovený, ale priestor na prezentáciu svojich pohľadov dostali aj ostatní účastníci, po každom prednesenom príspevku bola možnosť okamžite diskutovať. Zvolená štruktúra programu prispela k vysokej dynamike priebehu a k zaujímavosti seminára.

Hlavným cieľom tohto podujatia bolo predstaviť ideu zelenej reformy štátneho rozpočtu účastníkom z krajín strednej a východnej Európy a diskutovať o možnostiach a prekážkach jej uplatnenia v tomto regióne v súčasnej spoločensko-ekonomickej situácii.

Príspevky prvého dňa seminára boli preto zamerané na predstavenie idey zelenej reformy rozpočtu, ktorá vlastne znamená prechod na

vyšší stupeň – od doteraz uplatňovaného systému environmentálnych daní k celkovej reforme rozpočtu a daňovej sústavy s vyšším zdanením prírodných zdrojov a energie a so znížením zdanenia ľudskej práce. Diskutovalo sa zároveň aj o makroekonomických dôsledkoch a vplyvoch takejto daňovej reformy. Zaujímavé bolo aj predstavenie aktivít a pripravovaných opatrení v rámci EÚ a OECD, ako aj skúseností vyspelých západoeurópskych krajín (Dánska, Švédsko, Nórska, Holandska a Švajčiarska) so zavedením a dlhoročným uplatňovaním environmentálnych daní.

Zástupcovia krajín strednej a východnej Európy dostali priestor na zhodnotenie situácie vo svojich krajinách na druhý deň. Situácia v jednotlivých krajinách regiónu je vzhľadom na odlišný stav ekonomiky veľmi diferencovaná. Na rozdiel od západoeurópskych krajín neexistuje v postkomunistických štátoch východnej a strednej Európy systém environmentálnych daní s prehladným tokom príjmov a výdavkov. Existujú len rôzne prirážky, pokuty a poplatky na jednotlivé druhy produktov alebo emisií, príjmy z nich sa však väčšinou strácajú v neprehľadnom systéme štátnych environmentálnych fondov. Pripravenosť jednotlivých krajín na zavedenie zelenej reformy štátneho rozpočtu je rozdielna. Najďalej je asi Slovinsko, ktoré má vypracovanú štúdiu o zavedení takejto reformy.

Zástupcovia západoeurópskych štátov a organizácií zdôrazňovali jedinečnú šancu krajín východo a stredoeurópskeho regiónu využiť transformáciu a prebiehajúce reformy daňových sústav na implementáciu zelenej reformy rozpočtu. Väčšina účastníkov konštatovala, že prvým veľkým krokom smerom k trvalej udržateľnosti a zelenému rozpočtu v týchto krajinách by bolo odbúranie veľmi vysokých dotácií

do priemyslu, energetiky a poľnohospodárstva, ktoré sú v konečnom dôsledku pre životné prostredie škodlivé.

Vhodným záverom programu boli diskusie v malých pracovných skupinách, kde sa hovorilo o postupných krokoch pri presadzovaní idey zelenej reformy rozpočtu na úrovni jednotlivých krajín aj na ú-

rovni regiónu strednej a východnej Európy. Počas seminára bol dostatok príležitostí aj na nadviazanie neformálnych kontaktov.

Organizácia bola výborná a účastníci si mohli odniesť domov kópie príspevkov, ktoré odzneli na seminári. Prípadným záujemcom ich autor rád poskytne.

Ján Szöllös

Mimovládne organizácie a parlamenty spoločne pre zdravšie životné prostredie

V roku 1996 bol otvorený spoločný projekt organizácie GLOBE a REC (Regionálneho environmentálneho centra) pod názvom *Otvorené a efektívne parlamenty*, ktorý sa stretol so značným ohlasom v regióne strednej a východnej Európy. Cieľom tohto projektu je uplatniť účinné metódy komunikácie medzi zákonodarcami a verejnosťou. V oblasti životného prostredia môžu totiž mimovládne environmentálne organizácie slúžiť ako tlmočník záujmov verejnosti.

GLOBE (Global Legislators Organization for a Balanced Environment) so sídlom v Bruseli združuje poslancov parlamentov európskych krajín zaoberajúcich sa legislatívou životného prostredia. Koordinátorom GLOBE v SR je člen výboru pre životné prostredie Národnej rady SR Jozef Pokorný a riaditeľ REC v Bratislave, Vladimír Hudek.

Konkrétnou náplňou projektu *Otvorené a efektívne parlamenty* je vydanie brožúry *Mimovládne organizácie a parlamenty spoločne pre zdravšie životné prostredie v strednej a východnej Európe* a usporiadanie tejto konferencie.

Brožúra analyzuje potreby spolupráce medzi poslancami parlamentu a environmentalistami v krajinách strednej a východnej Európy. Ďalej

sa zaoberá problematikou environmentálnej politiky a lobbovaním, súťažou medzi hospodárskymi a inými záujmovými skupinami v politike, budúcnosťou spolupráce mimovládnych organizácií a poslancov, ako aj rovnakými problémami v ostatných európskych krajinách.

Konferencia sa uskutočnila 18. apríla 1997 v budove Národnej rady SR za účasti ministra životného prostredia Jozefa Zlochu a J. Nielsa Langkilda, poslanca Dánskeho parlamentu. Na konferencii sa ďalej zúčastnili poslanci NR SR – členovia výboru pre životné prostredie a ochranu prírody a takmer 50 zástupcov mimovládnych organizácií a jednotlivcov.

Program konferencie bol zameraný na problematiku trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky, ako aj na poskytnutie informácií a na výmenu skúseností. Očakávalo sa množstvo podnetných návrhov k jednotlivým bodom programu od poslancov, vládných predstaviteľov a predstaviteľov tretieho sektora.

Program konferencie:

- Informácia o projekte GLOBE "Otvorené a efektívne parlamenty" (J. Pokorný),

- Skúsenosti poslancov dánskeho parlamentu so spoluprácou s verejnosťou (J. Niels Langkilde),
- Informácia o činnosti a úlohách MŽP SR (J. Zlocha),
- Agenda 21 a jej implementácia v podmienkach SR (P. Toma, MŽP SR),
- Národný environmentálny akčný program (P. Toma, MŽP SR),
- Program odpadového hospodárstva (B. Bezúch, MŽP SR),
- Národná správa o rozvoji osídlenia a bývania v SR (M. Pašková, MŽP SR),
- Diskusia.

Účastníci konštatovali, že spolupráca medzi poslancami, vládou a mimovládnyimi organizáciami je dôležitá a vzájomne výhodná, spája ich spoločné úsilie zlepšiť životné prostredie, ktoré je vystavené veľkému degradačnému tlaku.

Doterajšie skúsenosti z praxe mnohých poslancov a environmentálnych aktivistov potvrdili, že na to, aby si na vyššej úrovni splnili úlohy a dosiahli ciele, potrebujú jeden druhého.

Účastníci podujatia pozitívne hodnotili iniciatívu poslancov Výboru NR SR pre životné prostredie a ochranu prírody a REC v Bratislave zorganizovať takéto stretnutie a podporili ciele projektu GLOBE.

Zároveň konštatovali, že aktivity GLOBE sa doteraz nestretli s dostatočnou podporou a účasťou poslancov iných výborov NR SR.

Účastníci konferencie sa dohodli na nasledujúcich odporúčaniach pre NR SR:

- Zriadiť výkonný sekretariát pre spoluprácu s medzinárodnou organizáciou GLOBE na pôde NR SR, podobne ako v susedných krajinách strednej a východnej Európy a vytvoríť finančné predpoklady na jeho činnosť.

Zároveň sa odporúča, aby NR SR